

Μητροπολίτης Αιτωλίας: Η Ορθοδοξία δίδει στο Γένος μας το “πάντοτε, νυν και αεί”

[Μητροπολιτικό Έργο / Ι.Μ. Αιτωλίας και Ακαρνανίας](#)

Τον πανηγυρικό της ημέρας εκφώνησε, σήμερα, Κυριακή της Ορθοδοξία στην Ιερά Μονή Πετράκη, ο Σεβασμιώτατος Συνοδικός Μητροπολίτης Αιτωλίας και Ακαρνανίας κ. Δαμασκηνός μετά την τέλεση της Συνοδικής Θείας Λειτουργίας.

Ιερούργησαν οι Σεβασμιώτατοι Συνοδικοί Μητροπολίτες Νικοπόλεως και Πρεβέζης κ. Χρυσόστομος, Ιερισσού, Αγίου Όρους και Αρδαμερίου κ. Θεόκλητος και Μαρωνείας και Κομοτηνής κ. Παντελεήμων.

“Η Ορθοδοξία δίδει στο Γένος μας το “πάντοτε, νυν και αεί”, βοηθώντας το να μη λησμονήσει την ιστορία, την γλώσσα, την παράδοσή του, να κρατήσει αυτό που ο ποιητής[Κ.Π. Καβάφης, Επιτύμβιον Αντιόχου, βασιλέως Κομμαγηνής.] αναφέρει: «Υπήρξεν έτι το άριστον εκείνο, Ελληνικός – ιδιότητα δεν εχ’ η ανθρωπότης τιμιωτέραν», σε συνδυασμό με το οικουμενικό, την δυνατότητα δηλαδή του ανθρώπου να συμπεριλαμβάνει τον κόσμο όλο στην προοπτική του. Όπως λέει ένας

σύγχρονος Αγιορείτης λόγιος: «Βλέπομε ότι μέσα στην Εκκλησία υπάρχει χώρος για όλους. Όλοι βρίσκονται μέσα μας. Και ολόκληρος ο άνθρωπος μεταβαίνει εκ του θανάτου εις την ζωήν μπαίνοντας στην Εκκλησία»[Αρχιμ. Βασιλείου (Γοντικάκη), Λειτουργικός τρόπος, εκδόσεις Ιεράς Μονής Ιβήρων, σ. 101.]”, είπε σε ένα σημείο της ομιλίας του ο Σεβασμιώτατος κ. Δαμασκηνός.

“Ναί, είναι ο κόσμος μας σήμερα **ατομοκεντρικός**. Ναί, κυριαρχεί η εικονική πραγματικότητα, στην οποία το ανθρώπινο πρόσωπο είναι αδιάφορο, καθώς μένουμε στο “φαίνεσθαι”. Οι νέοι μας ζούνε την βία ως εξοικείωση και συνήθεια στα εικονικά παιχνίδια. Η κοινωνία των προσώπων έχει υποκατασταθεί από την επικοινωνία, κι αυτή συνήθως των παραλλήλων μονολόγων, όπου το μήνυμα δεν προσλαμβάνεται, καθότι εκλείπει η θέαση του προσώπου του άλλου, η καρδιακή ενσυναίσθηση, η διάθεση να ιδωθεί ο πλησίον αγαπητικά. **Ο ατομοκεντρικός πολιτισμός έχει θεοποιήσει την επιθυμία του “εγώ”**. Γι’ αυτό και η Ορθοδοξία παραμένει μία διαρκής υπενθύμιση ότι πληρότητα ζωής δεν υπάρχει χωρίς Χριστό και χωρίς πλησίον, χωρίς την εμπειρία της κοινότητας η οποία ξεκινά από την λειτουργία, και αποδίδει και φανερώνει την αξία του προσώπου ως πολύτιμου και μοναδικού για τον κόσμο και τον χρόνο”, υπογράμμισε.

“Είναι, εν τέλει, εορτή αναστοχασμού η Κυριακή της Ορθοδοξίας. Σε έναν κόσμο, ο οποίος έχει την εντύπωση ότι το πρόσκαιρο του χρόνου και του πολιτισμού είναι αυτό που καλούμαστε να ακολουθήσουμε, η **Ορθοδοξία επιμένει στο διαρκές που μας δίδει η παράδοσή μας. Μας καλεί να υπερασπιστούμε με όλο μας το είναι “την εν Σταυρώ Θείαν κένωσιν”** [Δ’ Ωδή Κανόνος του Όρθρου του Μεγάλου Σαββάτου.] του Χριστού ως πρότυπο για να ζήσει με νόημα και πληρότητα ο κόσμος. Χωρίς θυσία, χωρίς μέτρο και άσκηση, χωρίς αγώνα να συναντήσουμε το πρόσωπο του πλησίον μας και να το διακονήσουμε υπερβαίνοντας τα δικαιώματα, χωρίς να διακρίνουμε το διαρκές της χαράς που έρχεται όταν αναλαμβάνουμε την ευθύνη για τον άλλο και τον κόσμο, αλλά και όταν συγχωρούμε χωρίς κρατούμενα, αν σκοπός μας είναι μόνο η ευχαρίστηση εκ της απολαύσεως, τότε η παρακμή των καιρών μας θα κρατήσει. Και θα μας συμπαρασύρει σε έναν ηθικό και υπαρξιακό μηδενισμό, κάνοντάς μας να χάσουμε την πνευματική μας ιδιοπροσωπία, που δεν μπορούμε να την περιορίσουμε στην διανοητική πρόοδο, αλλά καλούμαστε να την δούμε στην εμπειρία της κοινωνίας των προσώπων”, επεσήμανε.

Παρακάτω ολόκληρη η ομιλία του Μητροπολίτη Αιτωλίας:

Μακαριώτατε Αρχιεπίσκοπε Αθηνών καί πάσης Ελλάδος
κ. κ. Ιερώνυμε,

Σεβασμιώτατοι Ἅγιοι Ἀρχιερεῖς,
Ἀγαπητοί μου ἀδελφοί συμπρεσβύτεροι καί συνδιάκονοι,
Λαέ τοῦ Θεοῦ εὐλογημένε,

«Ἐποφειλομένη πρὸς Θεόν ἐτήσιος εὐχαριστία, καθ' ἣν ἡμέραν ἀπελάβομεν τὴν τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίαν σύν ἀποδείξει τῶν τῆς εὐσεβείας δογμάτων καὶ καταστροφῇ τῶν τῆς κακίας δυσσεβημάτων»[Ἐκ τοῦ «Συνοδικοῦ» τῆς Ὁρθοδοξίας.] εἶναι ἡ Κυριακὴ τῆς Ὁρθοδοξίας, στήν ὁποία ἐορτάζουμε τὴν ἀνάμνηση τῆς ἀναστηλώσεως τῶν Ἀγίων Εἰκόνων τὸ 843 μ. Χ., τὴν ὀριστικὴ λήξη μιᾶς περιόδου συγκρούσεων, οἱ ὁποῖες ἔδιδαν τὴν ἐντύπωση ὅτι στρέφονταν γύρω ἀπὸ τὸ θέμα τῆς ὕλης καὶ τῆς στάσεως τῆς Ἐκκλησίας ἔναντί της, στήν πραγματικότητα ὅμως εἶχαν ὡς ἐπίκεντρο τὸ πρόσωπο τοῦ Χριστοῦ.

Γιὰ ἐπιπλέον ἀπὸ 100 συναπτά ἔτη ταλανίστηκαν Ἐκκλησία καὶ Αὐτοκρατορία, καθότι ἡ «συναλληλία» καὶ ἡ «συμφωνία»[Γιὰ τοὺς ὅρους Βλάσιος Ἰ. Φειδᾶς, Βυζάντιο, σσ. 143-156.] τῶν δύο θεσμῶν δέν ἦταν ἓνα γεγονὸς νομικοῦ περιεχομένου μόνο, ἀλλὰ ἀποτύπωνε μίαν ἀπὸ κοινοῦ στάση, ἡ ὁποία ρύθμιζε τὴν καθημερινότητα καὶ τὴν πορεία ζωῆς τῶν ὑπηκόων τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας, πού ἦταν ταυτόχρονα καὶ πιστοί.

Δέν ἦταν θεοκρατικὸ τὸ Βυζάντιο. Δέν ἦταν οἱ ἐκκλησιαστικοὶ ἡγέτες οἱ ὁποῖοι ὑπαγόρευαν στήν πολιτεία τί θὰ πράξει. Ἡ βυζαντινὴ πολιτεία ὅμως λάμβανε ὑπ' ὄψιν τῆς τὴν διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας, διότι αὐτὴ ἀφοροῦσε στοὺς ἀνθρώπους. Συνδεόταν μὲ τὴν παράδοση, μὲ τὸν τρόπο δηλαδὴ τῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας, καθότι αὐτὸς διαμόρφωνε τὴν καθημερινότητα τοῦ λαοῦ.

Τόσο ἡ ζωὴ τῶν αὐτοκρατόρων, τὸ πρωτόκολλο τῆς αὐλῆς, τῆς διοικήσεως τοῦ κράτους, ὅσο καὶ ἡ ζωὴ τῶν ἀνθρώπων περιστρέφονταν γύρω ἀπὸ τίς ἐορτές τῆς πίστεως. Οἱ ἡμέρες νηστείας καὶ οἱ ἡμέρες καταλύσεως διαμόρφωναν τὸ διαιτολόγιο τῶν ἀνθρώπων. Καὶ ἡ συζήτησις γιὰ τὰ δόγματα τῆς πίστεως ἦταν ἡ καθημερινότητα στὶς ἀγορές, στὰ fora τῶν πόλεων, καθότι ἡ βυζαντινὴ κοινωνία ἦταν στηριγμένη σὲ ἓναν πολιτισμὸ μεταφυσικῆς, εἶχε ἔγνοια γιὰ τὴν αἰωνιότητα καὶ τὴν σωτηρία τῆς ἀνθρωπίνης υπάρξεως, τὴν μετοχὴ στήν Βασιλεία τοῦ Θεοῦ.

Γι' αὐτὸ καὶ ἡ εἰκονομαχικὴ ἔρις, ἀπόπειρα τῆς Πολιτείας νὰ διαμορφώσει τὴν δογματικὴ διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας, ἐπέφερε τὴν διάσπαση στήν ἐσωτερικὴ συνοχὴ τῆς αὐτοκρατορίας, στήν ἐνότητά της. Ἡ σύγκρουσις ἦρθε σὲ μίαν περίοδο στήν ὁποία οἱ ἀνατολικὲς ἐπαρχίαι τοῦ κράτους ὑφίσταντο τὴν πρώτη μεγάλη πίεση ἀπὸ τὸ ἀνεικονικὸ Ἰσλάμ, ἐνῶ ἡ καταγωγὴ τῶν αὐτοκρατόρων τῆς δυναστείας τοῦ Ἀμορίου ἀπὸ τὴν μονοφυσικὴ Ἀρμενία, τοὺς ὁδήγησε, μὲ πρόσχημα τὴν λατρεία τῶν ἱερῶν εἰκόνων, νὰ προσπαθήσουν νὰ μειώσουν τὴν ἐπίδραση τὴν ὁποία ἀσκοῦσε ἡ Ἐκκλησία, διὰ τῆς μοναστικῆς παραδόσεως καὶ

πρακτικής, στην κοινωνία, ώστε να αντιμετωπιστούν οικονομικές και στρατιωτικές δυσχέρειες. Η νομοθέτηση όμως που δεν λαμβάνει υπ' όψιν της την παράδοση και την πίστη, γεννά περισσότερα προβλήματα, από όσα οι προθέσεις των νομοθετούντων επιδιώκουν να λύσουν.

Καί έπειδή «ὁ τρώσας καί ιάσεται»[Σχόλιο στον στίχο 919 των Νεφελών του Άριστοφάνη.], έπρεπε να έρθουν δύο γυναίκες αυτοκράτειρες, ή Είρήνη ή Άθηναία και ή Θεοδώρα ή Αύγούστα, για να επαναφέρουν την τάξη, επικυρώνοντας την αυθεντική διδασκαλία της Έκκλησίας και δείχνοντας ότι μόνο μέσα σε σχέσεις αμοιβαίου σεβασμού Πολιτείας και Έκκλησίας, καθώς και επιγνώσεως ρόλων, μπορεί να διαφυλαχθεί ή ενότητα της κοινωνίας. Δεν είναι ασφαλώς ιστορικά τυχαίο τό ότι, λίγα χρόνια μετά την όριστική αποκατάσταση της όρθοδόξου παραδόσεως, ή Αυτοκρατορία έφθασε στην μέγιστη άκμή της με την δυναστεία των Μακεδόνων.

Η Κυριακή της Όρθοδοξίας λοιπόν ήταν και εξακολουθεί να είναι έορτή εύχαριστίας, μνήμης και αναστοχασμοῦ.

Εύχαριστούμε, ιδιαιτέρως αυτή την ήμέρα, τον Τριαδικό Θεό, δοξάζοντάς Τον με την τέλεση της θείας λειτουργίας, την λιτάνευση των ιερών είκόνων, την ανάγνωση του Συνοδικού της Όρθοδοξίας, διότι επιτρέπει να διασώζεται αυτή ή μακρά παράδοση της συναλληλίας, ή όποία διαφυλάττει την ενότητα του Γένους και της πατρίδας μας.

Έξακόσια χρόνια μετά την αναστήλωση των είκόνων, στην μεγάλη περιπέτεια της Τουρκοκρατίας, ή Όρθόδοξη Έκκλησία απέμεινε ό ένας και μοναδικός θεσμός στον όποιο στηρίχθηκε ή διατήρηση της δίψας του σκλαβωμένου Έλληνα ανθρώπου για έλευθερία, αυτοδιάθεση και ιστορική συνέχεια. Όπως έπισημαίνει ό σπουδαίος ιστορικός της έποχής μας Νικόλαος Σβορώνος, «ή Όρθόδοξη Έκκλησία βρίσκεται έπικεφαλής των δυνάμεων που όργανώνουν την άμυνα του Έλληνισμού και εξασφαλίζουν τη διατήρησή του μέσα στις δύσκολες συνθήκες της κατάκτησης, και συνδέεται άρρηκτα με τό Έθνος. Έμφανίζεται συγχρόνως ως ή μόνη πολιτική δύναμη που συνεχίζει κατά κάποιον τρόπο την Βυζαντινή Αυτοκρατορία και ένσαρκώνει τό όνειρο ενός μελλοντικού ένιαίου έλληνικού χριστιανικού κράτους. Η έθνική ιδέα βρίσκεται περισσότερο παρά ποτέ συνδεδεμένη με τη χριστιανική Όρθοδοξία»[Νίκος Γ. Σβορώνος, Τό Έλληνικό Έθνος- Γένεση και Διαμόρφωση του Νέου Έλληνισμού, έκδόσεις ΠΟΛΙΣ, σ. 85.].

Μετά την επανάσταση του 1821 και την ανεξαρτησία του Έλληνικού κράτους, Πολιτεία και Έκκλησία ξαναβρίσκουν, ύστερα από όμολογουμένως άρκετές δοκιμασίες, την σημερινή «συναλληλία», ή όποία κατοχυρώνεται έξαιρετικά με τό σύνταγμα της μεταπολιτεúσεως τό 1974, από την ψήφιση του όποίου

συμπληρώνονται φέτος 50 χρόνια. Καί ή συμπόρευση αυτή έρχεται καί πάλι νά υπενθυμίσει ότι ό λαός μας θέλει τήν ένότητα τών δύο κυρίαρχων θεσμών, οί όποιοι είναι οί πυλώνες του, ώστε νά μπορεΐ,μέ συστατικά στοιχεΐα τήν ιστορία, τήν πρόοδο, τήν συνύπαρξή του μέ τούς άλλους λαούς,νά διαλεχθεΐ μέ τό σήμερα, χωρίς νά λησμονεΐ τήν ταυτότητά του. Τήν αγάπη δηλαδή γιά τόν άνθρωπο, πέρα καί πάνω άπό νομικές θεσπίσεις. Τήν αγάπη γιά τόν κόσμο, όποιος κι άν είναι αυτός καί όπως καί άν πορεύεται, χωρίς τόν συσχηματισμό μέ στοιχεΐα τά όποΐα καθηλώνουν τόν άνθρωπο στό τώρα, χωρίς διάσταση Άναστάσεως καί αϊωνιότητας.

Ή Όρθοδοξία δίδει στό Γένος μας τό “πάντοτε, νϋν καί αεί”, βοηθώντας το νά μή λησμονήσει τήν ιστορία, τήν γλώσσα, τήν παράδοσή του, νά κρατήσεί αυτό πού ό ποιητής[Κ.Π. Καβάφης, Έπιτύμβιον Άντιόχου, βασιλέως Κομμαγενής.] αναφέρει: «Υπήρξεν έτι τό άριστον εκείνο, Έλληνικός – ιδιότητα δέν έχ’ ή ανθρωπότης τιμιωτέρα», σέ συνδυασμό μέ τό οΐκουμενικό, τήν δυνατότητα δηλαδή τοϋ ανθρώπου νά συμπεριλαμβάνει τόν κόσμο όλο στήν προοπτική του. Όπως λέει ένας σύγχρονος Άγιορείτης λόγιος: «Βλέπομε ότι μέσα στήν Έκκλησία υπάρχει χϋρος γιά όλους. Όλοι βρίσκονται μέσα μας. Καί όλόκληρος ό άνθρωπος μεταβαίνει εκ τοϋ θανάτου εις τήν ζωήν μπαίνοντας στήν Έκκλησία»[Άρχιμ. Βασιλείου (Γοντικάκη), Λειτουργικός τρόπος, εκδόσεις Ίερās Μονής Ίβήρων, σ. 101.].

Ή Κυριακή τής Όρθοδοξίας είναι ακόμη έορτή μνήμης. Είναι ή υπενθύμιση ότι «ή τιμή τής εΐκόνος πρός τό πρωτότυπον διαβαίνει».[Μ. Βασιλείου, Περί του Αγίου Πνεύματος, κεφ. ΙΗ , PG 32,149C.]Ή υπενθύμιση ότι ό αγώνας έναντίον τής Εΐκονομαχίας σηματοδοτεΐ τήν άπό τήν θεολογία τής Έκκλησίας κατάφαση τής ύλης, όχι όμως ως αντικειμένου λατρείας, αλλά ως υπομνήσεως τοϋ πρωτοτύπου. Όπως αναφέρει ό σπουδαΐος θεολόγος καί μαχητής εκείνης τής έποχής, βαθύς γνώστης τής έλληνικής καί χριστιανικής παραδόσεως, άγιος Ίωάννης ό Δαμασκηνός,«χωρίς άμφιβολίαν, ένϋ πολλές φορές δέν έχομεν εις τόν νοϋν μας τό πάθος τοϋ Κυρίου, μόλις ιδοϋμεν τήν εΐκόνα τής σταυρώσεως τοϋ Χριστοϋ, ένθυμούμεθα τό σωτήριο πάθος, πέφτομεν εις τήν γήν καί προσκυνοϋμεν όχι τήν ύλην, αλλά τόν εΐκονιζόμενον, όπως καί δέν προσκυνοϋμεν τήν ύλην τοϋ Εϋαγγελίου, οϋτε τήν ύλην τοϋ σταυροϋ, αλλά τό σχήμα»[«Άμέλει πολλάκις μή κατά νοϋν έχοντες τό τοϋ Κυρίου πάθος, τήν εΐκόνα τής Χριστοϋ σταυρώσεως ιδόντες, τοϋ σωτηρίου πάθους εις άνάμνησιν έλθόντες, πεσόντες προσκυνοϋμεν οϋ τή ύλη, αλλά τϋ εΐκονιζομένω, ωςπερ οϋ τή ύλη τοϋ Εϋαγγελίου οϋδέ τή τοϋ σταυροϋ ύλη προσκυνοϋμεν, αλλά τϋ εκτυπώματι» (Άγίου Ίωάννου τοϋ Δαμασκηνοϋ, Έκδοσις ακριβής τής Όρθοδόξου πίστεως).].

Αυτή ή υπόμνηση λειτουργεΐ ως βάση πνευματικής ισορροπίας στους καιρούς μας.

Είναι μία υπενθύμιση ότι η ύλη δεν μπορεί να θεωρείται ως αυτόνομη από τον άνθρωπο και την πορεία του στον κόσμο αυτό. Δεν μας δόθηκε δηλαδή για να λατρεύουμε δι' αυτής "τήν κτίσιν παρά τόν Κτίσαντα"[Ζ' ὡδή ἐκ τοῦ Κανόνος τοῦ Ἀκαθίστου Ὑμνου.], αλλά υπάρχει για να συμβάλλει στην κάλυψη τῶν βιοτικῶν ἀναγκῶν μας, στην βελτίωση τῆς ποιότητας ζωῆς μας, στην συνύπαρξη τῶν ἀνθρώπων πού καλοῦνται να μοιράζονται καθετί τοῦ κόσμου, μέ ὅση περισσότερη δικαιοσύνη, ἀλληλεγγύη καί ἀγάπη αὐτό εἶναι ἐφικτό, ἀκόμη κι ἂν δέν προβλέπεται ἀπό τούς νόμους πού ρυθμίζουν τήν ζωή μας.

Δέν εἶναι κτῆμα μας ἡ ύλη, ἀλλά εἵμαστε διαχειριστές της. Γι' αὐτό καί θυμόμαστε καί εὐχαριστοῦμε γιά τήν δωρεά της τόν Θεό, πού μᾶς τήν ἔδωσε, ὥστε διὰ τοῦ ἁγιασμοῦ της μέσα ἀπό τήν ἀντιπροσφορά της στόν Δημιουργό τήν ὥρα τῆς θείας λειτουργίας, νά λαμβάνουμε χάρη, ἀγάπη καί εὐλογία. Ὁ ἄρτος καί ὁ οἶνος, μεταβαλλόμενα τῷ Πνεύματι τῷ Ἁγίῳ σέ σῶμα καί αἷμα Χριστοῦ, γίνονται γιά μᾶς "ἄφεις ἀμαρτιῶν καί ζωή αἰώνιος".

«Νά λειτουργεῖται ὁ πιστός καί νά πλημμυρίζει ἀπό θεῖο δέος καί εὐγνωμοσύνη. Νά φεύγετε ἀπό τόν ναό γεμάτοι μέ τή δύναμι καί τήν χάρι τοῦ Κυρίου. Νά συγκλονίζεσθε ἀπό τό μεγαλεῖο τῆς ἀγάπης τοῦ Θεανθρώπου. Καί νά μή λέτε τίποτε δικό σας. Καί νά ἀγαπᾶτε τούς ἀγνώστους καί τούς ἀδιάφορους ὡς ἀδελφούς. Καί νά ἀφήνετε τό τρεμάμενο εἶναι σας νά ἀγαπᾶ τήν κτίσι καί τά ζῶα, τά χῶματα, τά δέντρα, τά ποτάμια, τά βουνά...καί ὅλη τήν δημιουργία, πού περιμένει τήν εὐλογία τῆς ἀγάπης σας»[Γοντικάκης, σσ. 57-58.].

Αὐτός εἶναι ὁ δρόμος τῆς μνήμης, τόν ὁποῖο διασώζει ἡ Ὁρθοδοξία στήν παράδοσή της. Μέ αὐτόν τόν τρόπο μπολιάζει τόν λαό μας καί τόν κάθε ἄνθρωπο, ἀπανταχοῦ τῆς γῆς, ζητῶντας ἀπό τόν καθένα νά ἀναλάβει τήν εὐθύνη νά ἀγωνιστεῖ "ὑπέρ τῆς τῶν πάντων ἐνώσεως", "ὑπέρ τῆς εἰρήνης τοῦ σύμπαντος κόσμου"[Θεία Λειτουργία Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου.], χωρίς νά περιμένει τούς ἄλλους καί νά μεμψιμοιρεῖ.

Ναί, εἶναι ὁ κόσμος μας σήμερα ἀτομοκεντρικός. Ναί, κυριαρχεῖ ἡ εἰκονική πραγματικότητα, στήν ὁποία τό ἀνθρώπινο πρόσωπο εἶναι ἀδιάφορο, καθώς μένουμε στό "φαίνεσθαι". Οἱ νέοι μας ζοῦνε τήν βία ὡς ἐξοικείωση καί συνήθεια στά εἰκονικά παιχνίδια. Ἡ κοινωνία τῶν προσώπων ἔχει ὑποκατασταθεῖ ἀπό τήν ἐπικοινωνία, κι αὕτη συνήθως τῶν παραλλήλων μονολόγων, ὅπου τό μήνυμα δέν προσλαμβάνεται, καθότι ἐκλείπει ἡ θέαση τοῦ προσώπου τοῦ ἄλλου, ἡ καρδιακή ἐνσυναίσθηση, ἡ διάθεση νά ἰδωθεῖ ὁ πλησίον ἀγαπητικά. Ὁ ἀτομοκεντρικός πολιτισμός ἔχει θεοποιήσει τήν ἐπιθυμία τοῦ "ἐγώ". Γι' αὐτό καί ἡ Ὁρθοδοξία παραμένει μία διαρκῆς υπενθύμιση ὅτι πληρότητα ζωῆς δέν ὑπάρχει χωρίς Χριστό καί χωρίς πλησίον, χωρίς τήν ἐμπειρία τῆς κοινότητος ἡ ὁποία ξεκινᾷ ἀπό τήν

λειτουργία, καί ἀποδίδει καί φανερώνει τήν ἀξία τοῦ προσώπου ὡς πολύτιμου καί μοναδικοῦ γιά τόν κόσμο καί τόν χρόνο.

«Μέσα στόν ἄνθρωπο κυφορεῖται τό θαῦμα τοῦ «ἐξαίφνης», ἡ ἀλλαγὴ, ἡ ἔκπληξη, ὁ αἰφνιδιασμός. Μπορεῖ νά μετανοήσῃ, νά μεταμορφωθῇ, νά ἀλλάξῃ νοῦ καί μορφή. Σοῦ ἐπιφυλάσσει ἐκπλήξεις. Μπορεῖ ὁ ἔσχατος νά γίνῃ πρῶτος καί ὁ πρῶτος ἔσχατος. Δέν προδιαγράφεται ἡ ζωὴ του. Δέν ὑπολογίζεται (οἰκονομικῶς καί ἀριθμητικῶς) ἡ ἀξία του. Εἶναι ἓνα ὄν ἐν ἐξελίξει. Βρίσκεται ἐν πορείᾳ. Μένει πάντοτε ὁ ἴδιος, γινόμενος ἐξ ὁλοκλήρου ἄλλος θεία χάριτι. Δέν εἶναι τμῆμα ἐνός συνόλου. Εἶναι δυνάμει τό ὅλον. Εἶναι ἐν σμικρῷ ὁλόκληρη ἡ Ἐκκλησία. Αὐτό τό ἔκτακτο, τό μοναδικό καί ἀνεπανάληπτο πού κρύβει μέσα του ὁ κάθε ἄνθρωπος, ἔρχεται καί θέλει νά σώσῃ ἡ Ἐκκλησία. Καί διὰ τῆς σωτηρίας καί τοῦ φωτισμοῦ τοῦ ἀνθρωπίνου προσώπου, φωτίζεται καί σώζεται ὁ κόσμος ὅλος καί ἡ δημιουργία»[Γοντικάκης, σσ. 71-72.].

Εἶναι, ἐν τέλει, ἐορτὴ ἀναστοχασμοῦ ἡ Κυριακὴ τῆς Ὁρθοδοξίας. Σέ ἓναν κόσμο, ὁ ὁποῖος ἔχει τήν ἐντύπωση ὅτι τό πρόσκαιρο τοῦ χρόνου καί τοῦ πολιτισμοῦ εἶναι αὐτό πού καλούμαστε νά ἀκολουθήσουμε, ἡ Ὁρθοδοξία ἐπιμένει στό διαρκές πού μᾶς δίδει ἡ παράδοσή μας. Μᾶς καλεῖ νά ὑπερασπιστοῦμε μέ ὅλο μας τό εἶναι “τὴν ἐν Σταυρῷ θεῖαν κένωσιν”[Δ’ Ὡδὴ Κανόνος τοῦ Ὁρθοῦ τοῦ Μεγάλου Σαββάτου.] τοῦ Χριστοῦ ὡς πρότυπο γιά νά ζήσῃ μέ νόημα καί πληρότητα ὁ κόσμος. Χωρὶς θυσία, χωρὶς μέτρο καί ἄσκηση, χωρὶς ἀγῶνα νά συναντήσουμε τό πρόσωπο τοῦ πλησίον μας καί νά τό διακονήσουμε ὑπερβαίνοντας τὰ δικαιώματα, χωρὶς νά διακρίνουμε τό διαρκές τῆς χαρᾶς πού ἔρχεται ὅταν ἀναλαμβάνουμε τὴν εὐθύνη γιά τόν ἄλλο καί τόν κόσμο, ἀλλὰ καί ὅταν συγχωροῦμε χωρὶς κρατούμενα, ἄν σκοπός μας εἶναι μόνο ἡ εὐχαρίστηση ἐκ τῆς ἀπολαύσεως, τότε ἡ παρακμὴ τῶν καιρῶν μας θά κρατήσῃ. Καί θά μᾶς συμπαρασύρῃ σέ ἓναν ηθικό καί ὑπαρξιακό μηδενισμό, κάνοντάς μας νά χάσουμε τὴν πνευματικὴ μας ἰδιοπροσωπία, πού δέν μποροῦμε νά τὴν περιορίσουμε στὴν διανοητικὴ πρόοδο, ἀλλὰ καλούμαστε νά τὴν δοῦμε στὴν ἐμπειρία τῆς κοινωνίας τῶν προσώπων.

Εἶναι συγκλονιστικὰ τὰ λόγια τοῦ μεγάλου Ἀγιορείτη θεολόγου, λογίου καί πνευματικοῦ ἀνθρώπου π. Βασιλείου Γοντικάκη: “Δέν εἴμαστε λίγοι, εἴμαστε πολλοί. Τό πλῆθος καί ἡ δύναμὶς μας βρίσκονται στόν δυναμισμό τοῦ προζυμιοῦ τῆς ἐλευθερίας τοῦ Πνεύματος. Δέν φοβόμαστε καί δέν τὰ χάνομε. Ὅχι ἐπειδὴ εἴμαστε δυνατοί, ἀλλ’ ἐπειδὴ εἶναι δυνατός Αὐτός που μᾶς ἀγαπᾷ, καί ἀγαπᾷ τόν κάθε ἄγνωστο, ἀνώνυμο ἄνθρωπο μέ τὴν ἀγάπη πού ἀγαπᾷ τὴν οἰκουμένη.

Ἡ ἐποχή μας εἶναι κρίσιμη, ἄρα καλή, ἂν τή δοῦμε μέσα ἀπό τό μυστήριο τῆς θείας λειτουργίας, τῆς ἱερᾶς Ἀποκαλύψεως. Εἶναι μία ἀφορμή μετανοίας καί σωτηρίας ὅλων μας»[Γοντικάκης, σσ. 79-80.].

Ἡ Ὁρθοδοξία δέν εἶναι ἓνα σχῆμα τῆς Ἱστορίας. Δέν εἶναι γιά νά μᾶς ὑπενθυμίζει δάφνες τοῦ παρελθόντος, κάνοντάς μας νά ἐφησυχάζουμε σ' αὐτές. Εἶναι καί θά παραμείνει σταθερό σημεῖο ἀναφορᾶς γιά τόν ἄνθρωπο καί τόν κόσμο πού διψᾷ γιά ἀλήθεια, γιά ἐλευθερία, γιά ἀγάπη. Μπορεῖ νά εἶναι «σημεῖον ἀντιλεγόμενον»[Λουκ. 2, 35.] στούς καιρούς ὅπου ἡ ἐπὶ κληση τῆς πίστεως ὡς «συγκαταθέσεως χωρίς ἀνάγκη πολλῆς ἐρμηνείας», ὡς «ἀπολυπραγμονήτου συγκαταθέσεως»[«Εἰ δέ τις πίστει χειραγωγούμενος ἀγαθόν καί παντοδύναμον καί ἀληθές καί σοφόν καί δίκαιον τό θεῖον λογίσηται, εὐρήσει πάντα λεῖα καί ὁμαλά καί ὁδόν εὐθεῖαν. Ἐκτός γάρ πίστεως ἀδύνατον σωθῆναι. Πίστει γάρ πάντα, τά τε ἀνθρώπινα τά τε πνευματικά, συνίστανται. Οὔτε γάρ γεωργός ἐκτός πίστεως τέμνει γῆς αὖλακα, οὔτε ἔμπορος μικρῷ ξύλῳ τήν ἑαυτοῦ ψυχὴν τ μαινομένῳ τῆς θαλάσσης πελάγει παραδίδωσιν, οὐ γάμοι συνίστανται, οὐκ ἄλλο τι ἐν τῶν ἐν τῷ βίῳ. Πίστει νοοῦμεν ἐκ τοῦ μή ὄντος εἰς τό εἶναι τά πάντα τῇ τοῦ Θεοῦ δυνάμει παρῆχθαι. Πάντα, τά τε θεῖα καί τά ἀνθρώπινα, πίστει κατορθοῦμεν. Πίστις δέ ἐστὶν ἀπολυπραγμόνητος συγκατάθεσις».

«Ἄν ὅμως κάποιος καθοδηγούμενος ἀπὸ τὴν πίστιν σκεφθῇ ὅτι ὁ Θεός εἶναι ἀγαθός καί παντοδύναμος καί ἀληθινός καί σοφός καί δίκαιος, θά τὰ εὖρη ὅλα ὁμαλά καί κανονικά, καί ἴσον δρόμον. Διότι δέν εἶναι δυνατόν νά σωθῶμεν ἔξω ἀπὸ τὴν πίστιν. Ἐπειδὴ ὅλα, καί τά ἀνθρώπινα καί πνευματικά, ὑπάρχουν μέ τὴν πίστιν. Διότι οὔτε ὁ γεωργός ἀνοίγει τό αὐλάκι τοῦ χωραφιοῦ χωρίς τὴν πίστιν, οὔτε ὁ ἔμπορος ἐμπιστεύεται τὴν ζωὴν του εἰς τὴν μανιασμένην θάλασσαν μέ μικρόν πλοῖάριον, οὔτε γάμοι γίνονται, οὔτε κάποια ἄλλη ἐκδήλωσις τῆς ζωῆς. Μέ τὴν πίστιν κατανοοῦμεν ὅτι ὠδηγήθησαν τά πάντα μέ τὴν δύναμιν τοῦ Θεοῦ ἀπὸ τὴν ἀνυπαρξίαν εἰς τὴν ὑπαρξιν. Ὅλα, καί τά θεῖα καί τά ἀνθρώπινα, τά κατορθώνομεν μέ τὴν πίστιν. Ἡ πίστις μάλιστα εἶναι συγκατάθεσις χωρίς πολλὴν ἐξέτασιν». Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ, Ἑκδοσις Ἀκριβῆς τῆς Ὁρθοδόξου πίστεως.], θεωρεῖται κάτι τό ξεπερασμένο καί γιά κάποιους «ὀπισθοδρομικό», στήν πραγματικότητα ὅμως εἶναι ἡ διαρκὴς φανέρωσις τῆς ἐλπίδας ὅτι «τό μέγα τραῦμα, ὁ ἄνθρωπος»[Αἴνιοι τῆς Κυριακῆς τοῦ Θωμᾶ.] μπορεῖ νά γιατρευτεῖ, νά προχωρήσει, νά νικήσει τό κακό, ὅταν ἔχει στήν καρδιά του τὴν ἀντοχή πού τοῦ προσφέρει ἡ Παράδοσις σέ κάθε δοκιμασία. Κι αὐτὴ θά παραμείνει ἡ πρότασις τῆς Ὁρθοδοξίας καί στήν πατρίδα μας καί στήν οἰκουμένη, χωρίς νά φοβᾶται τόν διάλογο, χωρίς νά ἀπορρίπτει τὴν ἀντίθεση, χωρίς νά κλείνεται στό χθές.

Ἄς κρατήσουμε, λοιπόν, καί ἄς συμπορευθοῦμε ὡς Ἑλληνες καί Ὁρθόδοξοι μέ βάση τά σοφά λόγια τοῦ π. Βασιλείου Γοντικάκη:

«Ποιός σᾶς εἶπε ὅτι δέν ἔχει ἀντοχή ἡ πίστι καί ἡ Παράδοσί μας, ὅχι μόνο τίς δοκιμασίες νά ξεπεράσῃ, ἀλλά νά εἶναι εὐγνώμων καί πρὸς αὐτοὺς πού τίς προκαλοῦν; Καί ποιός σᾶς εἶπε ποτέ ὅτι οἱ Ἑλληνες νίκησαν στήν ἱστορία μέ τήν ἀριθμητική ὑπεροχή, καί ὅτι τό θαῦμα τῆς πίστεως στηρίζεται στή στατιστική;

Πάντοτε ὁ δυναμισμός τοῦ ἐλληνικοῦ καί Ὁρθόδοξου βρίσκεται στό ἐλάχιστο καί ἀδύνατο, πού κρύβει μέσα του κάτι τό μέγιστο πνευματικά. Καί αὐτό, ἀπό μόνο του, φανερώνει κάποια θεϊκή εὐγένεια καί λεπτότητα ἀνθρωπιᾶς, πού σώζει τόν ἀδύνατο, χωρίς νά τόν πληγώνῃ, καί εἶναι ξένο πρὸς τή βαρβαρότητα τοῦ ἄγαν, πού συνθλίβει τόν ἄνθρωπο, χωρίς νά τόν ὑπολογίζει»[Γοντικάκης, σ.64.].

Εὐχηθεῖτε, Μακαριώτατε Πάτερ καὶ Δέσποτα νά στηριζόμαστε πάντοτε στήν ἀντοχή τῆς πίστεως καί τῆς ὀρθοδόξου παραδόσεώς μας γιά νά ὑπερβαίνουμε δοκιμασίες καί νά ξεπερνᾶμε ἐμπόδια, γιά νά βιώνουμε διαρκῶς τό θαῦμα τῆς πίστεώς μας καί νά φανερώνουμε μέ κάθε τρόπο, μέ τή ζωὴ καί τά ἔργα μας, τήν διπλὴ ταυτότητά μας, ὡς Ἑλληνες καί ὡς Ὁρθόδοξοι, μέσα στόν σύγχρονο κόσμο.

Φωτογραφία: ΧΡΗΣΤΟΣ ΜΠΟΝΗΣ//ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ